C/2026/3239

2.7.2026

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus

„Ettepanek: nõukogu määrus, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Euroopa horisont“ täiendav Euroopa Aatomienergiaühenduse teadus- ja koolitusprogramm aastateks 2028–2032, tagatakse ühenduse panus ITERi projekti ning tunnistatakse kehtetuks määrus (Euratom) 2025/1304“

(COM(2025) 594 final – 2025/0594 (NLE))

(C/2026/3239)

Raportöör: **Alena MASTANTUONO**

Nõustaja	Tellervo KYLÄ-HARAKKA-RUONALA (I rühma raportööri nõustaja)
Seadusandlik menetlus	EU Law Tracker
Konsulteerimistaotlus	Euroopa Liidu Nõukogu, 24.9.2025
Õiguslik alus	Euratomi asutamislepingu artikkel 40
Euroopa Komisjoni dokumendid	COM(2025) 594 final Dokumendi COM(2025) 594 final kokkuvõte
Vastutav sektsioon	Transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	9.3.2026
Vastuvõtmine täiskogus	18.3.2026
Täiskogu istungjärk nr	604
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	209/1/5

1. SOOVITUSED

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE (EDASPIDI „KOMITEE“)

1.1. **väljendab heameelt** Euroopa Aatomienergiaühenduse kavandatava teadus- ja koolitusprogrammi üle aastateks 2028–2032 (edaspidi „programm“) ning rõhutab selle mitmekülgset rolli konkurentsivõime, julgeoleku ja kestlikkuse edendamisel. Komitee rõhutab sellega seoses vajadust tagada programmi piisav rahastamine ja laiendada investeeringute kogu spektrit alates alusuuringutest kuni täiemahulise kasutuselevõtuni;

1.2. **on seisukohal**, et lisaks ELi rahastamisele on vaja suurendada liikmesriikidepoolset rahastamist ja võimendada erasektoripoolset rahastamist. Komitee nõuab igas suuruses ettevõtete nõuetekohast rahastamist ning mitmesuguste osalejate kaasamist koostööpõhistesse ja piiriülestesse teadus- ja innovatsioonipartnerlustesse, suurendades seeläbi Euroopa tööstusökosüsteemide konkurentsivõimet ja ELi majandusjulgeolekut;

1.3. **juhib tähelepanu** rahvusvahelise koostöö tähtsusele uute tehnoloogiate ja lahenduste väljatöötamisel, tunnistades samas vajadust nõuetekohase riskihindamise ja -juhtimise järele, tagamaks, et välistatakse kolmandad isikud, kes ei vasta programmi üldistele väärtuspõhistele ja julgeolekukriteeriumidele, ning et koostöö kaitseb ELi majandus- ja julgeolekuhuve, sealhulgas finantsaspektide ja tulemuste kasutamise osas;

1.4. **peab** tuumasünteesienergia arendamist programmi oluliseks rahastamispunktiks ja peab oluliseks toetada ELi rolli ITERi projektis, et tugevdada Euroopa tuumasünteesienergia ökosüsteemi ülemaailmses kontekstis ning kiirendada tuumasünteesienergia turuletoomist ja kasutuselevõttu ELis;

1.5. **rõhutab** vajadust piisavalt rahastada muude tuumatehnoloogiate arendamist energiasektoris, pidades sealhulgas silmas väikseid ja täiustatud moodulreaktoreid, täiustatud kütuseid ja materjale ning ohutuid lahendusi radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse käitlemiseks, pöörates erilist tähelepanu tuumkütusetsüklile;

1.6. **julgustab** suunama vahendeid tuumatehnoloogia arendamisele ja kasutuselevõtule muul kui energiatootmise eesmärgil, näiteks meditsiini-, kosmose-, põllumajandus- ja tööstussektoris. Komitee on seisukohal, et riskide ennetamine ja nendeks valmisolek ning inimeste ja keskkonna kaitsmine ohutus- ja julgeolekuriskide eest on programmi valdkonnaülesed eesmärgid, ning nõuab teadlikkuse suurendamist tuumatehnoloogia küsimustest teabevahetuse ja kodanikuühiskonna esindajatega suhtlemise kaudu;

1.7. **nõuab** nõuetekohaseid investeeringuid tuumavaldkonna oskuste ja pädevuse arendamisse, et tagada nii maailmatasemel talentide kui ka kvalifitseeritud tööjõu kättesaadavus. Selleks julgustab komitee integreerima tuumaküsimused kõigi tasandite haridusse ja edendama tuumavaldkonna elukutsete atraktiivsust, tõhustades samal ajal ka piiriülest liikuvust ja võrgustike loomist kõrgetasemelise teadus- ja tehnoloogiataristu kaudu;

1.8. **pooldab** lihtsustamise lähenemisviisi rakendamist toetusesaajate seisukohast programmi kõigis halduselementides ning taotlemis- ja väljavalimismenetluste kõigis etappides ning nõuab, et menetlused ja tööprogrammid tehtaks kõigile võimalikele toetusesaajatele, sealhulgas VKEdele, kergesti kättesaadavaks;

1.9. **rõhutab** vajadust luua tugev koostoime programmi, Euroopa Konkurentsivõime Fondi, programmi „Euroopa horisont“ ning muude asjakohaste ELi fondide ja programmide vahel, muu hulgas järgides tulemustele suunatud lähenemisviisi, võttes samal ajal arvesse ökosüsteemi eripära ja järgides tehnoloogianeutraalsuse põhimõtet.

2. SELGITAVAD MÄRKUSED

Horisontaalsed argumendid

2.1. Käesolev komitee arvamus on kõige värskem komitee arvamustest Euratomi teadus- ja koolitusprogrammide kohta. Sellele eelnesid viimati arvamused 2021.–2025. aasta ([1]) ja 2026.–2027. aasta ([2]) programmi kohta.

2.2. Komitee on hiljuti esitanud ka mitu muud tuumaenergia valdkonda käsitlevat arvamust, millele on osutatud allpool asjakohastes punktides. Lisaks annab komitee panuse uue mitmeaastase finantsraamistiku ettevalmistamisse mitme arvamusega, muu hulgas Euroopa Konkurentsivõime Fondi ([3]) ja programmi „Euroopa horisont“ ([4]) kohta. Need kaks on programmi seisukohast kõige asjakohasemad.

Soovitust 1.1 (programm) toetavad argumendid

2.3. Programm on osa järgmise mitmeaastase finantsraamistiku paketist ning toetab mitut ELi prioriteeti, sealhulgas konkurentsivõimet ja terviklikku julgeolekut („terviklik“ hõlmab siin julgeoleku eri mõõtmeid). Programmi erieesmärgid edendada teadusuuringuid ohutu ja uuendusliku tuumatehnoloogia valdkonnas ning tagada sellega seotud oskused ja talendid ELis on hästi põhjendatud. Programmi kõigi eesmärkide saavutamiseks on vaja tagada, et selle rahastamispakett oleks programmi rakendamiseks piisav.

([1]) ELT C, C/2019/110, 22.3.2019.
([2]) ELT C, C/2025/2968, 16.6.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2968/oj.
([3]) ELT C, C/2026/873, 27.2.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/873/oj.
([4]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Programmi „Euroopa horisont“ (ELT C, C/2026/1973, 28.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1973/oj).

2.4. Samal ajal on oluline püüda saavutada koostoime muude seotud ELi fondide ja programmidega (vt soovitus 1.9), et tagada nõuetekohased investeeringud eri investeerimisetappides alates alusuuringutest kuni innovatsiooni ja täiemahulise kasutuselevõtuni.

2.5. Koostöö muude fondidega on vajalik ka ressursside seisukohast, võttes arvesse, et programmi soovituslik rahastamispakett viieks aastaks moodustab 6,7 miljardit eurot, mis vastab vähem kui 6 %-le programmi „Euroopa horisont“ rahastamispaketist ja vähem kui 4 %-le Euroopa Konkurentsivõime Fondi seitsme aasta rahastamispaketist.

Soovitust 1.2 (ELi sisene koostöö) toetavad argumendid

2.6. Võttes arvesse märkimisväärseid investeerimisvajadusi programmi valdkonnas, on lisaks ELi rahastamisele vaja suurendada jõupingutusi ka liikmesriikide tasandil. Vajadusest reageerida geopoliitilistele, geomajanduslikele ja keskkonna-probleemidele tuleneb, et liikmesriigid peavad suurendama investeeringuid teadusuuringutesse ja innovatsiooni üldiselt ning ka tuumateadusesse ja -tehnoloogiasse.

2.7. Samuti on sel eesmärgil oluline võimendada erasektori poolset rahastamist ning kaasata nii avaliku kui ka erasektori osalejaid teadus- ja innovatsioonialastesse koostöö- ja piiriülestesse partnerlustesse, mis hõlmavad ettevõtjaid, teadusasutusi, ülikoole ja muid sidusrühmi. Lisaks selles turukeskkonnas domineerivatele suurettevõtetele võivad uuenduslikud idufirmad anda väärtusliku panuse tuumatehnoloogia arendamisse ja kasutuselevõttu väärtusahelate mitmes osas. Mitmekülgsed ja piiriülesed partnerlused on üliolulised Euroopa tööstusökosüsteemide tugevdamiseks ning seega ELi üldise konkurentsivõime ja majandusjulgeoleku suurendamiseks.

2.8. Tugev tehnoloogiline suutlikkus on üha olulisem aspekt ülemaailmse mõjuvõimu jaotuse kujunemisel. Tuumauuringute kogukond koosneb valdavalt suurettevõtetest ja avalik-õiguslikest üksustest. Seetõttu on oluline tagada suurtele osalejatele piisavad vahendid ning suurendada nende jõupingutusi teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni valdkonnas. Samal ajal on oluline suurendada väiksemate ettevõtete, näiteks uuenduslike idufirmade rolli. Selleks tuleks kehtestada maksimaalne rahastamismäär kuni 100 % igas suuruses ettevõtetele teadus- ja innovatsioonimeetmete etapis ning kuni 100 % VKEdele ja kuni 70 % suurettevõtetele innovatsioonimeetmete puhul.

Soovitust 1.3 (rahvusvaheline koostöö) toetavad argumendid

2.9. Uute tehnoloogiate ja lahenduste väljatöötamine nõuab märkimisväärseid ressursse, mis eeldavad rahvusvahelist koostööd. Koostöö kolmandate osapooltega on seega vajalik, et EL saaks arendada oma suutlikkust ja ülemaailmset rolli tuumavaldkonnas.

2.10. Teisest küljest tuleb kolmandate osapooltega tehtava koostööga seotud riske asjakohaselt hinnata ja juhtida. Tuleb tagada, et koostöös võetakse arvesse ELi majanduslikke huve nii panuse kui ka kasu osas. Samuti on väga oluline kaitsta ELi majandusjulgeolekut alates tooraine tarnimisest kuni intellektuaalomandi õiguste kaitseni.

2.11. Lisaks tingimustele ELi otseste majandus- ja julgeolekuhuvide kaitsmiseks hõlmavad kolmandate riikide programmis osalemiseks kavandatud kriteeriumid ka üldisi väärtuspõhiseid kriteeriume. Neid tuleks rangelt rakendada ja jätta välja riigid, kes neid kriteeriume ei täida või rikuvad rahvusvahelisi rahu ja julgeoleku põhimõtteid.

Soovitust 1.4 (tuumasünteesienergia) toetavad argumendid

2.12. Arvestades tuumasünteesienergia pakutavaid märkimisväärseid võimalusi, on äärmiselt oluline eraldada selle edendamiseks piisavalt rahalisi vahendeid. Selle arendamist ja kasutuselevõttu takistavate teaduslike, tehnoloogiliste ja turutõkete ületamiseks tuleks kõiki investeerimisetappe, alates teadusuuringutest ja katsetamisest kuni täieulatusliku rakendamise ja kasutuselevõtuni käsitada tervikuna, see puudutab ka vajalikku taristut. Komisjoni tulevane teatis ELi tuumasünteesistrateegia kohta peaks pakkuma selleks terviklikku raamistikku.

2.13. Ettepaneku kohaselt tuleks eraldada oluline osa programmi eelarvest (4 miljardit eurot) ELi panusele ITERi projekti. See on põhjendatud, arvestades vajadust kiirendada tuumasünteesienergia turuletoomist ja tugevdada Euroopa ökosüsteemi. See täiendab ka programmi „Euroopa horisont“ algatust „Moonshot Fusion“, mille eesmärk on lahendada probleemid, mis on seotud tuumasünteesienergia kasutuselevõtuga ELi võrgus.

Soovitust 1.5 (muud investeeringud tuumaenergiasse) toetavad argumendid

2.14. Suurenenud vajadus energiavarustuskindluse ja energiasüsteemide süsinikuheite vähendamise järele on muutnud tuumaenergia energiatootmises atraktiivsemaks võimaluseks, samas kui liikmesriigid võivad ise otsustada oma energiaallikate jaotuse üle. Fossiilkütuste asendamine heiteta ja vähese süsinikuheitega energiaallikatega ei ole mitte ainult energiatootmise küsimus, vaid see on oluline ka eri tööstusharude ja muude energiatarbijate süsinikuheite vähendamiseks tehtavate jõupingutuste seisukohast. See nõuab suuremaid investeeringuid uuenduslike, ohutute ja turvaliste tuumatehnoloogiate ja -süsteemide arendamisse ja kasutuselevõttu, nagu on märgitud komitee arvamuses ([5]) komisjoni teatise ([6]) kohta 2025. aasta tuumaenergia näidisprogrammi kohta.

2.15. Väikesed ja täiustatud moodulreaktorid on näited üha suurema potentsiaaliga tehnoloogiast. Väikesed moodulreaktorid on tunnistatud puhtaks ja paindlikuks lahenduseks elektri ja soojuse tootmiseks elamumajanduse ja tööstuse tarbeks, sealhulgas vesiniku tootmiseks. Euroopa väikeste moodulreaktorite tööstusliidu strateegilise tegevuskava ([7]) eesmärk on võtta kasutusele väikesed moodulreaktorid ning aidata ELi tööstusel kasvada ja konkureerida ülemaailmsel tasandil. Tegevuskava tuleb toetada ELi rahaliste vahenditega, sealhulgas Euratomi programmi kaudu. Samuti on see aluseks Euroopa Komisjoni tulevasele väikeste moodulreaktorite strateegiale.

2.16. Kuna tuumalõhustumistehnoloogia on juba võimeline toetama ELi kliimaeesmärke lühikeses, keskpikas ja pikas perspektiivis, väärib see suuremat tunnustust. On vaja suurendada tuumalõhustumisele eraldatavaid rahalisi vahendeid ja tagada, et kliimamuutuste leevendamise koefitsient, mis võeti kasutusele määrusega, millega kehtestatakse eelarvekulude jälgimise ja eelarve tulemuslikkuse raamistik ning muud liidu programmide ja tegevuste horisontaalsed normid, moodustab tuumalõhustumise puhul 100 %. Tuumalõhustumistehnoloogiaga seotud uuenduslikud meetmed (väikesed ja täiustatud moodulreaktorid, kütusetsükkel jne) peaksid samuti olema programmiga „Euroopa horisont“ hõlmatud *moonshot*-projektide jaoks rahastamiskõlblikud.

2.17. Suuri jõupingutusi tuleb teha ka radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse ohutu käitlemise tõhustamiseks ([8]). Tuumkütusetsükli arendamiseks on vaja teha konkreetseid jõupingutusi, reageerides seeläbi geopoliitilistele probleemidele, mis on seotud kütusevarustuskindluse ja keskkonnaohutuse parandamisega. Arvestades radioaktiivsete jäätmete ohutu ja turvalise käitlemise tagamise tähtsust, on vaja suurendada EURAD 2 (radioaktiivsete jäätmete käitlemise Euroopa ühisprogramm) suutlikkust reageerida senisest dünaamilisemalt muutuvatele vajadustele ja poliitilistele muutustele kõnealuses valdkonnas, kaasates kodanikuühiskonda.

2.18. Kokkuvõttes tuleb programmis arvesse võtta tuumamaterjalide, -tehnoloogia ja -rajatiste kogu olelusringi vajadusi, mis hõlmavad tooraine tarnimist, tootmist, logistikat, dekomisjoneerimist ja jäätmekäitlust. Täiustatud lahendusi on vaja ka olemasolevate jaamade ohutu käitamise säilitamiseks ja ajakohastamiseks.

2.19. Samuti on oluline tunnustada erinevaid väärtusahelates tegutsevaid osalejaid ja suhelda nendega. Näiteks on VKEdel oluline roll paljudes tuumatehnoloogiaga seotud väärtusahelate osades. Samuti tegutsevad nad mitmesugustes sektorites.

Soovitust 1.6 (kasutamine muudel kui energiatootmise eesmärkidel) toetavad argumendid

2.20. Rohkem tähelepanu tuleks pöörata võimalustele, mida tuumateadus ja -tehnoloogia pakuvad paljudes muudes sektorites kui energiatootmine, näiteks ioniseeriva kiirguse rakendused tervishoiu-, põllumajandus-, kosmose- ja tööstussektoris. Need on olulised ka nende liikmesriikide jaoks, kes ei kasuta oma energiaallikate jaotuses tuumaenergiat.

2.21. Tervishoiusektoris on radioloogia- ja tuumatehnoloogia eriti oluline vähitõrjes kõigis selle etappides, hõlmates avastamist, diagnoosimist, ravi ja hooldust. Selleks et reageerida kasvavale nõudlusele radioisotoopide järele tervishoius, tuleb lahendada mitu probleemi: suur sõltuvus kolmandatest riikidest teatavate oluliste lähtematerjalide puhul, teadusreaktorite vananemine ja viivitused uute reaktorite ehitamisel ning kohaldatavate õigusaktide, näiteks tuuma-, ravimi- ja transpordialaste õigusaktide ühtlustatud rakendamise puudumine kogu ELis.

([5]) ELT C, C/2026/883, 27.2.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/883/oj.
([6]) COM/2025/315 final.
([7]) The strategic action plan by the European Alliance on Small Modular Reactors.
([8]) ELT C, C/2025/110, 10.1.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/110/oj.

2.22. Sellega seoses on vaja teha käegakatsutavaid edusamme ioniseeriva kiirguse meditsiiniliste rakenduste strateegilise tegevuskava (SAMIRA) ja Euroopa radioisotoopide keskuse algatuse (ERVI) rakendamisel seoses Euroopa vähitõrje kavaga, sealhulgas ERVI panuse kaudu, et tegeleda senisest tõhusamalt sõltuvustega ning suurendada Euroopas kõrgema klassi väherikastatud uraani (HALEU) ja stabiilsete isotoopide suutlikkust ([9]).

2.23. Inimeste ja keskkonna kaitset tuleb käsitada kogu programmi läbiva lähenemisviisina nii energia kui ka muudes valdkondades. Kuigi ohutusriskide ennetamine peab olema prioriteet, tuleb eraldada ka piisavad rahalised vahendid, et parandada valmisolekut erakorralisteks olukordadeks, näiteks kiirgusõnnetusteks. Samuti on oluline ennetada radioaktiivsete materjalide ebaseaduslikust transpordist ja kasutamisest tulenevaid julgeolekuriske ning nendeks valmistuda.

2.24. Arvestades tuumatehnoloogia mitmekülgset rolli majanduses ja ühiskonnas, on vaja suurendada teadlikkust tuumaküsimustest ning programmi eesmärkidest ja tulemustest teabevahetuse ja suhtluse kaudu kodanikuühiskonna eri osalejatega, sealhulgas ettevõtjate, töötajate ja kodanike esindajatega laiemalt.

Soovitust 1.7 (oskused ja talendid) toetavad argumendid

2.25. Selleks, et EL saavutaks ja säilitaks ülemaailmses kontekstis tugeva rolli, on vaja tuumavaldkonna maailmatasemel talente. See eeldab kõrgetasemelist haridust ning teadus- ja innovatsioonikeskkonda, mis edendab tipptaset ning tagab juurdepääsu kõrgetasemelisele teadus- ja tehnoloogiataristule. Teadusuuringute Ühiskeskusel (JRC) on selles oluline roll.

2.26. Lisaks on tuumavaldkonnas edu saavutamiseks vaja kvalifitseeritud spetsialiste ja töötajaid praktiliste ülesannete täitmiseks, näiteks inspektoreid ja protsessitöötajaid tuumaelektrijaamades, arste ja hooldustöötajaid. Seetõttu on äärmiselt oluline eraldada programmist piisavalt rahalisi vahendeid, millega edendada oskuste ja pädevuse arendamist ning mis peavad täiendama liikmesriikide investeeringuid haridusse ja koolitusse.

2.27. Vajaliku mõtteviisi, oskuste ja pädevuse saavutamiseks ja säilitamiseks on vaja, et lisaks üldisele teadlikkuse suurendamisele integreeritaks tuumaküsimused kõigi tasandite haridusse alates algkoolidest kuni kutseõppe ja kõrghariduseni. Seda täiendab kohandatud tööalaste oskuste omandamine. MATI ainete õpetamine on üks alus oskuste edasiseks arendamiseks kõigi jaoks.

2.28. Samuti on vaja suurendada tuumavaldkonna elukutsete atraktiivsust, eelkõige noorte jaoks, ning julgustada naisi asuma tegutsema tuumavaldkonnas. Rahvusvahelise Energiaagentuuri analüüsi ([10]) kohaselt on tuumasektori palgatase nafta- ja gaasisektori järel teisel kohal energiasektoris. Naiste osakaal juhtivatel ametikohtadel tuumasektoris on näidanud paljutõotavaid suundumusi ja on praegu üle kogu majanduse keskmise (25 %).

2.29. Liikmesriikidevahelist koostööd on vaja tõhustada, et täiendada liikmesriikide jõupingutusi ning luua koostoimet ja täiendavat kasu talentide ja oskuste osas Sama kehtib ka rahvusvahelise koostöö, sealhulgas teaduskoostöö kohta, mille eesmärk on suurendada teaduse ja tehnoloogia tipptaset, ning oskusteabe vahetamise kohta praktilises tegevuses. Kõrgetasemelise teadus- ja innovatsioonitaristu kättesaadavus ja sellele juurdepääs on talentide liikuvuse ja nendevaheliste võrgustike loomise edendamiseks väga oluline.

Soovitust 1.8 (lihtsustamine) toetavad argumendid

2.30. Lihtsustamine peab olema üldine lähenemisviis, mida kohaldatakse programmi kõigi halduselementide ja protsessi kõigi etappide suhtes alates tööprogrammidest kuni taotlemis- ja väljavalimismenetlusteni. Lihtsustamismeetmete rakendamisel tuleks lähtuda eelkõige toetusesaajate seisukohast, tagades, et menetlused ja tööprogrammid on hõlpsasti kättesaadavad ja arusaadavad kõigile toetusesaajatele, sealhulgas VKEdele ([11]).

([9]) ELT C, C/2024/4661, 9.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4661/oj.
([10]) Rahvusvaheline Energiaagentuur, „World Energy Employment 2025“.
([11]) Vt ka ELT C, C/2026/873, 27.2.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/873/oj.

2.31. Samuti on oluline tagada, et programmi struktuur ja juhtimine oleksid selged ja ühtlustatud, mis aitab toetusesaajatel ka menetlustes orienteeruda. Lisaks on võimalike toetusesaajate jaoks väga olulised selged ja läbipaistvad toetuse andmise eeskirjad ning positiivse hoiakuga üldine rahastamismaastik. Selleks on vaja leida õige tasakaal prognoositavuse ja paindlikkuse vahel.

Soovitust 1.9 (koostoime) toetavad argumendid

2.32. Määruse eelnõu artiklis 7 tehakse ettepanek tugevdada koostoimet Euratomi programmi ja muude ELi programmide vahel, märkides, et konkreetne projekt võib saada toetust nii Euratomi vahenditest kui ka muudest ELi rahastamisallikatest. Väga tervitatav on suurem koostoime eri rahastamisvahendite vahel, nagu Euroopa Konkurentsivõime Fond, programm „Euroopa horisont" ning muud asjakohased ELi fondid ja programmid. Kuna programm on seotud Euroopa Konkurentsivõime Fondi kõigi nelja poliitikaharuga alates puhtale energiale üleminekust ja digiüleminekust kuni tervise- ja kosmoseküsimusteni, tuleks kõigi nende teemade puhul arvesse võtta koostoimet ja saadavat kasu.

2.33. Jätkusuutliku koostoime saavutamiseks peab rahastamine põhinema tulemustele suunatud lähenemisviisil ning täielikult tuleb kohaldada tehnoloogianeutraalsuse põhimõtet.

3. EUROOPA KOMISJONI SEADUSANDLIKU ETTEPANEKU MUUTMISE ETTEPANEKUD

Muudatusettepanek 1

Seotud soovitusega 1.3.

Artikli 8 lõike 3 punkti b muutmine

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
Artikli 8 lõike 3 punkt b nad on võtnud kohustuse järgida õigusnormidel põhinevat avatud turumajandust, sealhulgas käsitleda intellektuaalomandi õigusi õiglaselt ja erapooletult ja austada inimõigusi, ning neil on demokraatlikud institutsioonid;	Artikli 8 lõike 3 punkt b nad on võtnud kohustuse järgida õigusnormidel põhinevat avatud turumajandust, sealhulgas käsitleda intellektuaalomandi õigusi õiglaselt ja erapooletult ja austada inimõigusi, ***samuti järgida rahvusvahelisi rahu- ja julgeolekupõhimõtteid,*** ning neil on demokraatlikud institutsioonid;

Motivatsioon

Vt punkt 2.11.

Muudatusettepanek 2

Seotud soovitusega 1.5.

Lisada täiendav erieesmärk pärast artikli 3 lõike 2 punkti b.

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
	Täiendav punkt pärast artikli 3 lõike 2 punkti b ***edendada teadus- ja arendustegevust uuenduslike ja ohutute tuumalõhustumisenergia lahenduste valdkonnas, k.a reaktorisüsteemid ja kogu tuumkütusetsükkel;***

Motivatsioon

Vt punktid 2.14–2.19.

Muudatusettepanek 3

Seotud soovitusega 1.5.

Lisada lisasse täiendav erieesmärk pärast lõike 2 erieesmärke a ja b.

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
	Täiendav erieesmärk pärast lõike 2 erieesmärki b ***Lisaks lõike 2 erieesmärkide c ja d (ohutus ja energiavarustuskindlustus, jäätmekäitlus, oskused ja pädevus) all nimetatud tuumalõhustumisenergiaga seotud tegevusele*** ***(i) toetada tuumalõhustumisel põhineva energiatootmistehnoloogia, sealhulgas väikeste moodulreaktorite ja täiustatud moodulreaktorite arendamist;*** ***(ii) toetada täiustatud kütuste ja terviklike kütusetsüklite arendamist;*** ***(iii) tõhustada lahendusi olemasolevate jaamade ohutu käitamise säilitamiseks ja täiustamiseks;*** (iv) ***edendada Euroopa ökosüsteemide loomist, et töötada välja ja võtta kasutusele uuenduslikud tuumalõhustumisenergia lahendused.***

Motivatsioon

Vt punktid 2.14–2.19.

Muudatusettepanek 4

Seotud soovitusega 1.7.

Artikli 3 lõike 2 punkti d muutmine

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
Artikli 3 lõike 2 punkt d arendada, säilitada ja kasutada hariduse ja koolituse kaudu tuumavaldkonna eksperditeadmisi ja pädevust ***ning toetada*** juurdepääsu tipptasemel teadustaristule, tagades selle pikaajalise kestlikkuse ja tegevuse tipptaseme, ning	Artikli 3 lõike 2 punkt d arendada, säilitada ja kasutada ***teadlikkuse suurendamise, kõige tasandite*** hariduse ja koolituse kaudu tuumavaldkonna eksperditeadmisi ja pädevust***, toetades*** juurdepääsu tipptasemel teadustaristule, tagades selle pikaajalise kestlikkuse ja tegevuse tipptaseme, ning

Motivatsioon

Vt punktid 2.25–2.29.

Muudatusettepanek 5

Seotud soovitustega 1.6 ja 1.7.

Lisada lisas erieesmärgi 2 punkti d alla uus punkt vi.

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
	(vi) ***tuumaküsimuste ja programmi alase teadlikkuse suurendamine kodanikuühiskonnaga, sealhulgas ettevõtjate, töötajate ja kodanike esindajatega suhtlemise kaudu.***

Motivatsioon

Vt punktid 2.24 ja 2.27.

Muudatusettepanek 6

Seotud soovitusega 1.2.

Lisada artikli 12 lõike 2 järele uus lõige.

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
	Uus lõige pärast artikli 12 lõiget 2 ***Erandina määruse [millega luuakse raamprogramm „Euroopa horisont“] artiklist 27 võib teadus- ja innovatsioonimeetmete etapis hüvitada nii VKEdele kui ka muudele tulunduslikele õigussubjektidele kuni 100 % Euratomi programmi meetme rahastamiskõlblikest kogukuludest.***

Motivatsioon

Vt punkt 2.8.

Brüssel, 18. märts 2026

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Séamus BOLAND

LISA

ARVAMUSELE SEADUSANDLIK JALAJÄLG

NIMEKIRI HUVIDE ESINDAJATEST, KELLELT RAPORTÖÖR SAI TEAVET

Järgmine nimekiri on koostatud üksnes vabatahtlikkuse alusel ja raportööri ainuvastutusel. Raportöör sai arvamuse TEN/864 „Euratomi teadus- ja koolitusprogramm aastateks 2028–2032“ ettevalmistamisel teavet järgmistelt huvide esindajatelt (organisatsioonid ja/või füüsilisest isikust ettevõtjad):

Organisatsioonid ja/või füüsilisest isikust ettevõtjad

Newcleo

nuclearеurope

Orano

Urenco